

Д О К Л А Д
ЗА ЦЯЛОСТНАТА ПРЕДВАРИТЕЛНА
ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ЗАКОНА ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ
ЕЗИК

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ

I. ПРИЛОЖЕНА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЦЯЛОСТНАТА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

II. ЦЯЛОСТНА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

1. Описание на проблемите и въпросите, които се уреждат с проекта на нормативен акт
2. Заинтересовани страни
3. Цели, които се поставят при регулирането на обществените отношения с проекта на нормативен акт
4. Възможни варианти за постигане на заложените цели, както и описание на варианта „Без действие“
5. Значителни икономически и/или социални, и/или екологични въздействия, водещи до разходи за заинтересованите страни
6. Значителни икономически и/или социални, и/или екологични въздействия, водещи до ползи за заинтересованите страни
7. Промяна на административната тежест по отношение на заинтересованите страни за всеки от вариантите
8. Описание на негативните (разходите) и положителните (ползите) въздействия за всяка от заинтересованите страни за всеки от вариантите
9. Сравнение на вариантите
10. Проведени консултации
11. Препоръчителен вариант и обосновка към него въз основа на сравнението на вариантите
12. Препоръчителен срок за извършване на последваща оценка на въздействието

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад съдържа резултатите от извършената цялостна предварителна оценка на въздействието на регулативна намеса на национално равнище, отнасяща се до приемането на Закон за българския жестов език. С тази законодателна инициатива се цели признаване на езиковия статус на българския жестов език и зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език.

Настоящата цялостна предварителна оценка на въздействието е изготвена в Министерството на образованието и науката на основание чл. 20, ал. 3 от Закона за нормативните актове.

I. ПРИЛОЖЕНА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЦЯЛОСТНАТА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Настоящата цялостна предварителна оценка на въздействието е насочена към изследване на въздействията от приемането на Закон за българския жестов език. За нейното изготвяне е използвана методология, съобразена с нормативните разпоредби в Закона за нормативните актове и в Наредбата за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието, както и с препоръките в Ръководството за изготвяне на оценка на въздействието на законодателството, прието с Решение № 728 на Министерския съвет от 05.12.2019 г. В тази връзка при извършването на настоящата оценка на въздействието са използвани следните методи и инструменти:

А/ За събиране на информация и данни:

- Изследване на съдържанието на нормативни, стратегически и аналитични документи, доклади, отчети и литература, относими към темата (кабинетно проучване)
- Проучване на мнението на основни заинтересовани страни чрез консултации и интервюта

Б/ За анализ:

- Качествен анализ:
- Анализ на положителните и отрицателните въздействия в икономически, социален и екологичен план
- Сравнителен анализ на възможните варианти за действие.

II. ЦЯЛОСТНА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

1. Описание на проблема или въпросите, които се уреждат с проекта на нормативен акт

Конвенцията на Организацията на обединените нации (ООН) за правата на хората с увреждания е първият правно задължителен международен инструмент в областта на правата на човека, по който Европейският съюз и неговите държави членки са страни. Конвенцията изисква държавите, които са страни по нея, да насърчават, закрилят и гарантират

пълноценното и равноправно упражняване от хората с увреждания на всички човешки права и основните свободи, да способстват за зачитане на вътрешно присъщото им човешко достойнство.

Конвенцията е ратифицирана от Европейския съюз на 23 декември 2010 г., а малко повече от година след това – на 10 февруари 2012 г., е обнародван Законът за ратифициране на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Конвенцията предвижда предприемане на активни действия от страна на държавните институции, за да се гарантира упражняването на човешките права от хората с увреждания и съобразяване с указаните от нея стандарти. Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания признава езиковата идентичност на общността на глухите и като цяло насърчава използването на жестовия език. В съвременен аспект слуховата недостатъчност се разглежда не като патология, а като особено състояние на човека. Глухотата обединява хората в уникално културно и езиково общество. В своята общност те развиват субкултура, самобитност и преди всичко визуален език, който е алтернатива на говоримите езици като основно средство за общуване. Признаването на жестовия език гарантира човешкото право на равенство на глухите хора, което им осигурява равноправно участие в живота на обществото.

В изпълнение на поетите ангажменти от държавата ни с подписване на Конвенцията на хората с увреждания и участието ни като държава член на ЕС и на Съвета на Европа, с Решение № 549 на Министерския съвет от 07.07.2016 г. бе приета Националната стратегия за хората с увреждания 2016-2020 г. Съгласно приоритет 1 от стратегията: „Осигуряване на достъп до среда за живеене, до транспорт и транспортни услуги, до информация и до комуникации“, следва да се осигури достъп на хората с увреждания до архитектурната среда (сгради, пътища, транспорт, открити обществени пространства, и др.), до информационни и комуникационни услуги, до нови технологии и системи, включително и до интернет пространството. Той е насочен към прилагане регламентите на чл. 9 (Достъпност) и чл. 21 (Свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъпа до информация) от Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН. Една от мерките за постигане на целта е: „Признаване и спомагане за използването на езика на жестовете“.

Проблеми, произтичащи от текущото състояние на правната уредба и административните регулации

В Заключителните бележки по началния доклад на България, приети от Комитета на ООН за правата на хората с увреждания на неговото 20-то заседание (27 август – 21 септември

2018 г.), наред с позитивните аспекти и мерките, предприети от България, за да гарантира прилагането на правата на хората с увреждания, са посочени и някои области на опасения и препоръки. Те са свързани с необходимостта от преглед на законодателството и привеждането му в съответствие със свързания с човешките права модел на уврежданията. Препоръчва се в националното законодателство да се гарантира включването на правата на хората с увреждания във всички области на живота, равенство и забрана на дискриминация, с акцент върху правата на децата, жените и деvojките с увреждания. Препоръчва се и осъществяването на диалог между правителството и организациите на хората с увреждания за предприемане на ефективни мерки за утвърждаване правата на хората с увреждания.

По отношение на глухите лица Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да осигури достъп до информация и комуникация чрез жестов език, както и други системи за комуникация.

Информацията и комуникацията със средствата на говоримия български език (устен и писмен) в значителна степен остава ограничена за хора със слухова загуба. Липсата на слух оказва неблагоприятно влияние върху развитието на редица психични процеси, както и върху осъществяването на пълноценни социални контакти.

По данни от Центъра за информационно осигуряване на образованието (ЦИОО) броят на децата и учениците с увреден слух за учебната 2019/2020 година към началото на втория учебен срок на национално ниво е, както следва:

- Брой на децата с увреден слух в детските градини – 123;
- Брой на децата и учениците, обучавани в специалните училища за обучение и подкрепа на ученици с увреден слух – 377;
- Брой на децата и учениците с увреден слух в специалните училища за обучение и подкрепа на ученици с нарушено зрение (сляпо-глухи) – 6;
- Брой на децата и учениците с увреден слух в центровете за специална образователна подкрепа – 25;
- Брой на децата и учениците с увреден слух в специализираните и неспециализираните училища – 500, от тях с ресурсно подпомагане – 473.

Децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават интегрирано в системата на предучилищното и училищното образование, се подпомагат от 4422 педагогически специалисти, назначени в детските градини и училищата (ресурсни учители, психолози, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора, учители за деца с нарушено,

педагогически съветници, учители за деца с умствена изостаналост, възпитатели, педагози други).

По информация на трите специални училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, децата и учениците със слухова загуба в тези училища се обучават от общо 175 педагогически специалисти, като една част от тях са преминали курс на обучение по жестов език от Съюза на глухите в България, някои от тях са придобили висше образование с включена подготовка по български жестов език, а други са придобили професионална квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“.

Броят на децата и учениците в специалните училища ежегодно намалява в резултат на политиката за приобщаващо образование и осигуряването на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от специалисти, назначени в детските градини и училищата.

В българските специални училища е утвърден дейностно-комуникативният подход към овладяване на говоримия български език. В началния етап на обучението езиковите средства се представят чрез дактилни образи, задоволяващи конкретни потребности в специално организирани комуникативни ситуации и дейности. Усвоен в дактилна форма, езиковият материал поетапно преминава в устен и писмен код според нарастващите компетентности на глухите деца в тези езикови модалности. Устният метод не се използва като единствено средство в езиковото обучение и в общообразователния процес. Жестовият език се допуска като помощно средство. Децата със слухова загуба използват жестовете както в общуването помежду си, така и при общуването с учителите в различни комуникативни ситуации, главно на разговорно, битово ниво и по-рядко в учебния процес.

Учени и преподаватели в българските висши училища разработват научно обосновани специализирани жестови речници и програми за подпомагане на учениците със слухови нарушения по конкретни учебни предмети. Подобни мултимедийни програми и жестови речници са „Мултимедиен жестов речник за деца“, „Човек и природа“, „Физика и астрономия“, овладяване на английски език и др. Целта е да се обогати жестовия лексикон в различни области на човешкото познание и дейности, като се създаде база за повишаване на конвенционалността на жестовете и се разшири възможността за тяхното използване по естествен и калкиращ начин в общуването.

С подкрепата на Министерството на образованието и науката са проведени обучения от специалисти от Съюза на глухите в България (СГБ) на учители от специалните училища за ученици с увреден слух с цел овладяване на жестовия език – калкиращата реч.

По информация на специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, броят на обучените и необучените специалисти по български жестов език в тези училища е, както следва:

- София – обучени: 100, необучени: 5;
- Пловдив – обучени: 31, необучени: 14;
- Търговище – обучени: 19, необучени: 6.

Като цяло обаче компетентността на педагозите в специалните училища в използването на жестове е ограничена. Лицата, владеещи български жестов език, което е удостоверено с документ, издаден преди влизането в сила на този закон от Национално представителната организация на глухите в България – СГБ, ще е необходимо да валидират знанията си, за да придобият повече умения за използването му в процеса на обучението на децата със слухова загуба.

Студентите по специална педагогика (слухово-речева рехабилитация) изучават жестовия език като задължителна дисциплина, а студенти от другите педагогически специалности – като избираема, но само в 30 часа и с ограничен брой теми. Със закона е предвидено висшите училища да осигурят условия за необходимата подготовка на специалисти по български жестов език.

Като цяло обаче интегрирането на жестовия език в образователния процес и в изучаването на говоримия език е ограничено и не е системно регламентирано. Билингвизмът в обучението на глухите ученици изисква решаването на редица сериозни въпроси за квалификацията на специалистите, ангажирани с прилагането на този подход, както и за усвояването на естествения жестов език, а не само на калкиращата реч. Чрез жестовите символи голяма част от абстрактните понятия стават достъпни за учениците с увреден слух и по този начин те са в състояние да формират абстрактно мислене.

За децата и учениците със слухова загуба са разработени и утвърдени от министъра на образованието и науката учебни програми по специални учебни предмети (развитие на речта; развитие на речта и произношение/индивидуална рехабилитация на слуха и говора; фонетична ритмика; моторика; музикални стимулации; реч и предметна дейност), но липсва такава за обучението по български жестов език.

За да се преодолеят трудностите и осигурят условия за усвояването на естествения жестов език, а не само на калкиращата реч, се изисква решаването на редица сериозни въпроси – продължаване на изследването на лексиката и граматиката на българския жестов език, разработване на методически ръководства към българския жестов език, подготовка на педагогическите специалисти, които работят с деца или ученици със слухова загуба, квалификация по български жестов език за педагогически специалисти по специалния учебен предмет български жестов език и други.

Със закона е предвидено да се въведе специален предмет по български жестов език, като педагогическите специалисти, които ще провеждат обучение по този предмет ще е необходимо да придобият и професионална квалификация „учител по български жестов език“.

До момента държавата е осигурявала финансови средства за безплатна преводаческа услуга на български жестов език в рамките на 10 часа на всяко глухо лице. Тези часове обаче са крайно недостатъчни, за да се гарантира правото на достъп до пълноценна информация и комуникация на глухите хора.

В случай, че не се създадат условия за усвояването, както и прилагането на българския жестов език и други системи за комуникация в обучението на деца и ученици със слухова загуба, ще се ограничи възможността за личностното им развитие и пълноценно участие в образователния процес.

При липса на подкрепа чрез преводачески услуги от и на български жестов език ще продължи липса на информация и комуникация чрез достъпния визуален език за глухите лица и невъзможността за независим живот и равноправното участие на глухите и сляпо-глухите лица в обществото.

С оглед провеждането на ефективна и съдържателна комуникация по проблемите на лицата със слухова загуба започна работата по изготвянето на проект на Закон за българския жестов език.

Въпроси, които се уреждат с настоящия проект на нормативен акт

През последните две десетилетия политиките относно хората с увреждания у нас коренно се променят. Ако преди фокусът на внимание е бил върху грижите и подпомагането, сега на преден план са човешките права и равнопоставеността. Обръща се внимание на специфичните проблеми за общността на глухите, свързани с комуникацията между тях и другите членове на обществото, затрудненията при ползване на административни услуги, невъзможността им за достъп до информация, предоставяна от телевизията и радиото.

За решаване на идентифицираните специфични проблеми на хората със слухова загуба в Р. България са предприети описаните по-горе мерки, в т.ч. и настоящата законодателна инициатива.

С настоящия проект на нормативен акт се уреждат въпросите, свързани с признаването на българския жестов език като естествен самостоятелен език и със зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език. Регламентира се изучаването на българския жестов език и използването му в образованието, предоставянето и използването на преводачески услуги от и на български жестов език, както и финансирането на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език.

В България все по-задълбочено се отчита необходимостта от ученето и използването на жестовия език както от глухи хора, така и от други български граждани. Започна изучаването на ролята на жестовия език в познавателното и личностното развитие на децата със слухова загуба, както и разкриването на неговия потенциал да подпомогне ученето на говоримия български език. От 2010 година се забелязват някои прояви на научен изследователски интерес към тази проблематика – „Човешката глухота – социокултурна идентичност и личностно функциониране” (Ц. Попзлатева, 2010), „Жестовата комуникация в обучението и рехабилитацията на глухите деца” (Б. Алексов, 2012), „Знаковият език на българските глухи хора – социален продукт, ценност и отговорност на цялото българско общество” (Ц. Попзлатева, 2014), „Семиотични аспекти на жестовия език” (С. Лозанова 2015) и др. Мултилатералният проект на ЕК „Знаковият език в училище” (2011-2013), осъществен чрез съвместната работа на изследователски екипи на България, Германия и Австрия (www.sign-language_school@eu.com), е постижение в опита за апробиране на билингвистичен подход в образованието на децата с увреден слух.

През 2015 година е утвърдена от министъра на образованието и науката Концепция за промени в нормативната уредба по прилагането на чл. 21 „Свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъп до информацията“ от Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН – „Въвеждане на жестовия език“. В тази връзка е направен кратък анализ на действащата европейска рамка в областта на свободата на изразяване и на мнение, на свободата на достъпа до информация при използването на жестовия език, както и на състоянието на жестовия език в България.

Планът за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2015–2020) в т. 4.2. определя въвеждането на жестовия език. Предвидени са редици мерки – признаване и популяризиране на българския жестов език като езикова система, осигуряване на обучителни модули по жестов език, осигуряване на преводачески услуги и технически комуникационни средства според потребностите на глухите хора, въвеждане на българския жестов език като език в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух и др.

По една от дейностите по проекта на Министерството на образованието и науката „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 година е осъществено научно изследване и е научно доказано, че българският жестов език е самостоятелен език. Освен това проведеното научно изследване аргументира хипотезата, че на територията на българската държава е възникнала лингвистична система, развивана и предавана от поколение на поколение чрез междуличностната комуникация на гражданите със слухова загуба. Разпознаването на жестовата комуникация като сложна лингвистична система променя визията не само за езиковия статус на глухите хора, но и за техния интелектуален и социален потенциал.

С оглед преодоляването на ограничения достъп до информация на лицата със слухова загуба Министерството на образованието и науката от 2018 година периодично представя новини на жестов език в сферата на образованието.

Освен това Министерството на образованието и науката инициира и подкрепя и други дейности по изпълнението на Плана за действие, а именно научни разработки от висши училища и от юридически лица с нестопанска цел, както следва:

- Трети етап на научното изследване на граматиката в българския жестов език;
- Научно изследване на детската лексика в българския жестов език;
- Разработване на методическо ръководство за обучение по български жестов език в предучилищна и начална училищна възраст;
- Разработване на методическо ръководство за подготовка на преводачи по български жестов език;
- Разработване на методическо ръководство за обучение на сляпо-глухи хора по български жестов език и алтернативни средства за комуникация.

В резултат от анализа може да се каже, че жестовият език на хората с увреден слух в България не е изследван задълбочено и няма признат статут на езикова система, липсва богат,

граматически правилен жестов език, съществува противоречие между представителите на обществото на глухите по отношение на жестовите речници и към естествено възникналата и развиваща се жестова комуникация. За да се преодолеят трудностите е необходимо да се предвиди система от подходящи мерки за подкрепа, за осигуряване на максимален достъп на всички лица с увреден слух до информация и до възможности за свободно изразяване и мнение. Мерките трябва да намерят своето място в съответните нормативни актове. Те трябва да се прилагат, като се отчитат основните права на човека, основните свободи и човешкото многообразие. Акцентът е пренасочен изцяло към правото на равнопоставеност, вместо грижа и подпомагане. В тази връзка са заложили приоритетни мерки в Плана за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2015 – 2020), като една от тях е признаване и популяризиране на българския жестов език като езикова система.

Министерството на образованието и науката ще продължи да насърчава и подкрепя провеждането на научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, създаването на електронни образователни ресурси и на методически ръководства за неговото прилагане в образованието от институции и организации, включително организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухи лица, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на обществено полезна дейност.

Това дава основание за изготвяне на проект на закон за признаването и равностойното прилагане на българския жестов език в различни области на обществения живот. За целта е важно да се стимулира научноизследователската дейност за надграждането и използването на българския жестов език.

Въвеждане и използване на жестовия език в Европа

Признаването на жестовия език като официален език е една от основните цели на глухата общност по целия свят. Няма стандартен път, по който такова признаване да бъде законно включено в националните правни рамки. В четири европейски държави – Австрия, Финландия, Португалия и Унгария националният жестов език е признат за официален език и е вписан като такъв в конституцията. В някои страни има защитен статут в определени области, като например образование или достъп до обществени услуги.

В различните европейски държави към настоящия момент има различна законова уредба по отношение на жестовия език. Прегледът ѝ може да се обобщи така:

- Отделен образователен закон, който урежда правата на жестовия език, има в следните държави: Белгия (в двете провинции – Фландрия и Валония), Чехия, Словакия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Гърция, Унгария, Португалия, Нидерландия, Швеция, Ирландия, Литва.

- Закон, който признава правата на езика на знаците за глухи хора има в Австрия, Германия, Литва, Латвия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Испания, Великобритания.

- Закон, който позволява на глухите хора да имат достъп до информация чрез езика на знаците в сферата на здравеопазването има в Чехия, Дания, Германия, Великобритания.

- Закон, който гарантира на глухите хора да имат достъп до езика на жестовете по време на работа има в Дания и Белгия в провинция Фландрия.

- Закон, който гарантира, че глухите хора ще имат достъп чрез езика на знаците по време на наказателна процедура, като например да бъдат арестувани или призовани в съда има в Австрия, Чехия, Финландия, Франция, Унгария, Нидерландия, Великобритания.

- Закон за преводачески услуги от и на жестов език има в Белгия (в двете провинции – Фландрия и Валония), България, Дания, Финландия, Германия, Гърция, Унгария, Литва, Латвия, Полша, Португалия, Словакия, Словения.

- Закон, който изисква медиите да гарантират някои права на езика на знаците има в Белгия (в провинция Фландрия), Чехия, Дания, Финландия, Германия, Гърция, Унгария, Литва, Нидерландия, Словакия, Великобритания.

Съгласно реферативен обзор „Правото на свобода на изразяване на мнение и достъп до информация на хората с увреждания в Европа“, 2014 г., изготвен от Националния център за информация и документация, признаването на жестовия език в европейските страни е уредено по следния начин:

В Германия от 1 май 2002 г. жестовият език е приет със закон за пълноправен език и глухите лица могат да го използват при комуникация с администрацията.

В Австрия от месец септември 2005 година жестовият език е признат за независим език и е вписан като такъв в конституцията на страната.

Във Франция френският жестов език е признат като отделен език със закон от 11 февруари 2005 г.

В Белгия франкофонският език на знаците е признат на 21 октомври 2003 г. във Френската общност като официален език, наравно с френския, фламандския, холандския и

немския език. Парламентът на Фламандската общност официално признава фламандския жестов език на 26 април 2006 г.

В Италия италианският жестов език може да бъде използван в обучението на глухи деца в рамките на двуезичието.

В Испания автономните провинции Каталония, Андалусия и Валенсия признават регионалния жестов език.

В Португалия португалският жестов език е признат в конституцията.

В Дания жестовият език е признат за пълноправен през 1991 г. Той се използва в образованието на децата със слухова загуба. Ползването на жестов преводач е безплатна услуга в сферата на здравето, професионалното обучение, културата и др.

В Норвегия норвежкият жестов език е признат като официален език на глухите хора.

Във Финландия финландският жестов език е признат в конституцията от август 1995 година.

В Исландия от 1999 година в обучението на децата със слухова загуба се прилага билингвистичният подход.

Във Великобритания няколко закона съдържат разпоредби, отнасящи се до използването на жестовия език в различни области: правосъдие, администрация, здравеопазване, аудиовизуална комуникация и др.

В Ирландия ирландският жестов език се използва в обучението на деца със слухова загуба.

В Швеция двуезичието е признато през 1981 година.

В Швейцария жестовият език не е официално признат, но неговата употреба е взета под внимание при изготвянето на закони и наредби.

В Естония жестовият език се изучава с определен брой часове годишно в рамките на двуезичното обучение.

В Кипър устното обучение е задължително в училищата, жестовият език се преподава отскоро. Използването на преводач е позволено от закона.

В Полша жестовият език е признат като водещ език в образованието на деца със слухова загуба.

В Чехия на 11 юни 1998 г. е обявено равенство между говоримия и жестовия език.

В Словакия словашкият жестов език е защитен със закон от 26 юни 1995 г. Глухите хора могат да го използват и да се обучават на този език, но той няма статут на официален език.

В Унгария е приет Закон за жестовия език със статут на официален език.

В Словения словенският жестов език е признат през 2002 година. Глухите хора могат да бъдат обучавани на този език с годишно финансиран брой часове за преводач.

В Румъния жестовият език е признат като средство за комуникация.

Към настоящия момент Република България е в процес на уреждане в законодателството на признаването на езиковия статут на българския жестов език.

2. Заинтересовани страни

Предвид предмета на законодателната инициатива е налице широк кръг заинтересовани и засегнати страни, върху които новата регулация ще окаже влияние.

Пряко засегнати страни са:

1. Хората със слухова загуба (глухи и сляпо-глухи) и техните семейства;
2. Преводачите от и на български жестов език;
3. Педагогическите специалисти в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които обучават деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование.

Други заинтересовани страни (според институционалната им характеристика и степента на ангажираност) са:

1. Неправителствени организации на и за хора с увреден слух: Съюз на глухите в България и Младежка организация към него, Асоциация на родителите на децата с увреден слух, Асоциация на гражданите с увреден слух в България, Националната асоциация на преводачите на жестов език в България, Национална асоциация на сляпо-глухите в България, Фондация „Заслушай се“, Гражданско движение „Бъдеще за глухите в България“, Фондация „Взаимно“, Фондация „Глухи без граници“, Фондация „Яника“, Младежка организация на глухите активисти и други. Те са създадени с цел подобряване качеството на живот на глухите хора в България, осигуряване на равен достъп до информация, комуникация, качествено образование и професионално развитие;

2. Администрации, извършващи дейности, свързани с хората със слухова загуба – министерства, държавни и изпълнителни агенции като Агенция за хора с увреждания, Агенция

за социално подпомагане, Националната агенция за професионално образование и обучение и др., областни и общински администрации, органи на съдебната власт и др.;

3. Детските градини и училищата, обучаващи деца и ученици със слухова загуба, както и центрoвете за подкрепа за личностно развитие;

4. Висшите училища в Република България – както по отношение на глухите студенти и докторанти обучавани в тях, така и по отношение организацията на обучението в професионални направления "Педагогика" и "Педагогика на обучението по ..." в специалности „Логопедия“ и „Специална педагогика“ с цел подготовка на специалисти за работа с деца и ученици със слухова загуба;

5. Българската академия на науките и научните организации в Република България – по отношение на научните изследвания, свързани с българския жестов език;

6. Средствата за масово осведомяване, в т.ч. телевизии, радиа и други медии;

7. Бизнесът, работодателите, предлагащи работни места и наемащи на работа хора с различна степен на слухова загуба.

В България няма официална статистика за хората със слухови нарушения, но по информация на Съюза на глухите в България в страната има над 120 000 лица с различна степен на слухова загуба – глухи, слабочуващи и сляпо-глухи, като броят на ползващите български жестов език е около 12 000 души.

За преобладаващата част от глухите лица жестовият език е основно средство за комуникация и за пълноценно осъществяване на техните човешки и граждански права. Представителите на глухата общност и неправителствените организации за защита на правата им са пряко засегнати, тъй като със законодателната инициатива се цели значително подобряване на социалното и икономическо състояние на лицата с различна слухова загуба.

Към Съюза на глухите в България (СГБ) функционира Национален методически и консултативен център по проблемите на образованието и жестовия език.

Студентите по специалност „Специална педагогика“ изучават българския жестов език като задължителна дисциплина, а студенти от другите педагогически специалности – като избираема.

Учени и преподаватели в българските университети разработват научно обосновани специализирани жестови речници и програми за подпомагане на учениците с различна степен на слухова загуба по конкретни учебни предмети.

В българските специални училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, жестовият език се допуска като помощно средство. Децата със слухова загуба използват жестовите както в общуването помежду си, така и при общуването с учителите в различни комуникативни ситуации, главно на разговорно, битово ниво и по-рядко в учебния процес.

Жестовият език се адаптира и използва за сляпо-глухи лица според степента на увреждане на зрението.

С подкрепата на Министерството на образованието и науката са проведени обучения от специалисти от Съюза на глухите в България на учители от специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, с цел овладяване на жестовия език и придобиване на повече умения за използването му в процеса на обучението на децата и учениците със слухова загуба.

В Националната агенция за професионално обучение и образование е в ход дейността по утвърждаване на държавния образователен стандарт за придобиване на професионална квалификация по професия или по част от професия „Преводач от и на български жестов език“.

В обобщение може да се отбележи, че всички български граждани, физически и юридически лица в Република България са пряко или косвено заинтересовани/засегнати от приемането на Закона за българския жестов език.

3. Цели, които се поставят при регулирането на обществените отношения с проекта на нормативен акт

Предложеният Закон за българския жестов език цели да признае езиковия статус на българския жестов език и зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език в съответствие с принципите на Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, приета от Общото събрание на ООН.

Стратегическите цели на Закона са:

- Признаване на българския жестов език като естествен самостоятелен език;
- Осигуряване на равен достъп до всички сфери на обществения живот чрез българския жестов език;
- Осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица;
- Признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях;

- Формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед осигуряване на равни възможности на глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в обществения живот;
- Прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование;
- Подготовка на специалисти за обучение по български жестов език;
- Осигуряване на комуникация с помощта на съвременните информационни технологии чрез българския жестов език.

С оглед постигане на стратегическите цели на Закона за българския жестов език, с приемането му се очаква и постигането на следните оперативни цели:

1. Регламентиране на правата и задълженията на институциите в системата на предучилищното и училищното образование във връзка с децата и учениците със слухова загуба за осигуряване на условия за използване на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование;

2. Осигуряване на възможност за децата със слухова загуба за ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език;

3. Регулиране на начина за предоставяне на информация и извършване на консултации на родителите за осигуряване на езикова среда за комуникация на български жестов език, както и за възможностите за използване на различни системи за комуникация и обучение на детето от момента на установяване на слуховата загуба;

4. Провеждане на обучения по български жестов език за родителите на децата и учениците със слухова загуба;

5. Регламентиране в системата на предучилищното и училищното образование на възможност за изучаване на българския жестов език в специално образователно направление в детските градини и като специален учебен предмет в училищата, както и за използването му в учебния процес съобразно потребностите на децата и учениците със слухова загуба;

6. Регламентиране на възможност за използване на българския жестов език при текущите изпитвания и изпитите на учениците със слухова загуба;

7. Осигуряване на условия за подготовка на специалисти по български жестов език, за насърчаване на научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, за създаване на електронни образователни ресурси и на методически ръководства за неговото прилагане в образованието;

8. Уреждане право на ползване на преводачески услуги от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите хора.

Постигането на всички горепосочени цели може да се осъществи след приемането на Закона, в хода на неговото прилагане. С това ще се гарантира не само достъпът до информация, но и по-добър достъп до образование, по-добра реализация и социализация на глухите хора, а оттам и по-добро качество на техния живот.

4. Възможни варианти за постигане на заложените цели, както и описание на варианта "Без действие"

В процеса на изготвяне на настоящата оценка на въздействието са идентифицирани следните варианти на действие:

Вариант 0 - „Без действие“ (нулев вариант)

Вариант 1 - Промени в съществуващата правна уредба

Вариант 2 - Законодателна намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език

Посочените варианти на действие се различават помежду си относно прилагания подход и интензивност на интервенцията. Те са тясно свързани с причините за проблема и с поставените цели на законодателната инициатива.

Вариант 0 - „Без действие“

Нулевият вариант означава да не се предприемат никакви действия. При него се изхожда от позицията, че идентифицираните проблеми ще се саморазрешат без каквато и да е регулативна намеса. Ако се приложи вариантът „Без действие“ ще продължи да липсва трайно уреждане на обществените отношения, свързани с признаването на езиковия статус на жестовия език и използването му от глухите и сляпо-глухите хора; зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език; трайно уреждане право на ползване на преводачески услуги от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите хора. Ще продължи да липсва предоставянето на допълнителна подкрепа и чрез българския жестов език на глухи и сляпо-глухи деца и ученици за личностното им развитие и за пълноценното им учение в образователния процес. Ще продължи да липсва информираност и комуникация чрез достъпния визуален език на глухите лица и възможност за осигуряване на независим живот и равноправното участие на глухите хора в обществото.

Нулевият вариант не може да бъде предпочетен, тъй като са налице достатъчно доказателства, че проблемите, посочени в настоящата оценка на въздействието, които трябва да се разрешат с приемането на Закон за българския жестов език, се отнасят до липсата на въведени мерки по регулиране. Съществуващата правна уредба по въпросите, отнасящи се до хората със слухова загуба, не създава достатъчно благоприятни условия за успешното регулиране на отношенията в полза на гражданите, обществото и държавата в стратегически план, следователно е необходима регулаторна интервенция чрез приемане на Закон за българския жестов език. Поради гореизложеното Вариант 0 не е препоръчителен.

Вариант 1 – Промени в съществуващата правна уредба.

Този вариант може да бъде осъществен чрез изменения и допълнения в редица нормативни актове, като например: Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за радиото и телевизията, Административнопроцесуалния кодекс, Гражданския процесуален кодекс, Наказателно-процесуалния кодекс, Наказателния кодекс, с цел преодоляване на идентифицираните проблеми. С прилагането на този вариант не би се постигнала необходимата регулативна намеса в нейната пълнота и задълбоченост. Не са налице данни, които да показват, че проблемите могат да се разрешат с изменения и допълнения в отделни нормативни актове. Прилагането на Вариант 1 би могло да доведе до частично постигане на целите, но при неговото реализиране отрицателните въздействия може бъдат много повече от положителните и като цяло би бил лошо управленско решение. Възможно е усложняване на регулирането поради съществуващи потенциални рискове от липса на времева и/или институционална несинхронизираност на нормативните промени. По тази причина е идентифицирана необходимост от регулаторна намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език с цел трайно уреждане на въпроса, предвид значимостта му за хората със слухова загуба, за обществото и държавата. В тази връзка Вариант 1 не е препоръчителен.

Вариант 2 - Законодателна намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език (Закон).

Законодателната инициатива е насочена към изпълнението на поетия от държавата ни ангажимент с подписване на Конвенцията на хората с увреждания и участието ни като държава член на ЕС и на Съвета на Европа, с цел признаване на езиковия статут на българския жестов език, както и гарантиране правото на глухите и на сляпо-глухите лица да могат да изучават,

усвояват и използват българския жестов език, както и производните му системи, и да имат достъп до преводачески услуги на български жестов език, финансирани от държавата.

Проектът на Закон за българския жестов език е структуриран в пет глави и обхваща следните групи въпроси:

- Предмет, принципи и цели на закона;
- Изучаване на българския жестов език и използването му в образованието;
- Предоставяне и използване на преводачески услуги от и на български жестов език;
- Съвет за българския жестов език;
- Финансиране.

Проектът на Закон за българския жестов език съдържа следните основни положения:

Законът признава българския жестов език за естествен самостоятелен език и създава условия за премахването на всякакви ограничения при общуването на глухите и сляпо-глухите лица и при използването на българския жестов език за комуникация с другите членове на обществото.

За родителите на децата със слухова загуба се провеждат консултации, свързани с използването на българския жестов език и се организират и провеждат обучения за тях. При осъществяването на консултации и обучения с родители на глухи или сляпо-глухи деца и ученици, институциите може да взаимодействат с организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухите хора, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица в обществена полза.

За глухите и сляпо-глухите деца се осигурява ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език. Децата със слухова загуба в детските градини имат право да изучават българския жестов език в специално образователно направление.

Учениците в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, и учениците със слухова загуба, обучаващи се в училищата от системата на предучилищното и училищното образование, имат право на обучение по български жестов език като специален учебен предмет. Учениците без слухова загуба може да се обучават за придобиване на допълнителна подготовка по български жестов език във факултативните учебни часове, а децата без слухова загуба може да изучават български жестов език в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие. Освен това при текущите изпитвания

и изпитите в системата на училищното образование, както и при педагогическите ситуации, децата и учениците със слухова загуба имат право да използват българския жестов език.

Глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти, в процеса на обучението си за придобиване на висше образование, имат право на безвъзмездно ползване на преводачески услуги на български жестов език на български жестов език до 60 часа на семестър.

В изпълнение на задълженията на държавата ни по Конвенцията за правата на хората с увреждания е предвидено на глухите лица да бъде осигурен достъп до информация и комуникация чрез преводачески услуги на български жестов език с осигурен лимит, финансиран от държавата. Министерството на труда и социалната политика ще организира и координира дейностите, свързани с предоставяне, отчитане и финансиране на преводаческите услуги. Условиата и редът за отпускане, изменение, спиране, прекратяване, възобновяване, отчитане и изплащане на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език ще се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика.

Въз основа на заявление-декларация по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, придружено с медицински документи и/или експертно решение на ТЕЛК или НЕЛК, глухото или сляпо-глухото лице има право на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език от 10 часа месечно, но не повече от 120 часа годишен лимит. Глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти, в процеса на обучението си за придобиване на висше образование, освен посочения осигурен лимит, имат право на допълнително ползване на преводачески услуги на български жестов език до 60 часа на семестър.

Минималният размер на средствата за заплащане на един час безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език, предоставена на глухо или сляпо-глухо лице, се определя с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.

Извън осигурения лимит глухите или сляпо-глухите лица ще получават безвъзмездна преводаческа услуга и при хоспитализиране в държавни и общински лечебни заведения за болнична помощ, и при оказване на спешна медицинска помощ и/или при извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи.

Също така държавните институции и органите на местното самоуправление ще са длъжни да осигуряват превод на български жестов език при административно обслужване от

органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление, както и при провеждането на мероприятия, организирани от тях, с участие на лица със слухова загуба и на сляпо-глухи лица.

Със Закона за българския жестов език се урежда нов режим по отношение на преводаческите услуги. Предвижда се включване на лицата, извършващи преводачески услуги от и на български жестов език в Списък на преводачите на български жестов език. Включването в него е по желание на преводача и това би му дало възможност да получи възнаграждение за извършената от него преводаческа услуга от държавата. Режимът по вписване ще бъде регистрационен. Списъкът ще се води и поддържа от Агенцията за хората с увреждания и ще съдържа: идентификационен номер на преводача; дата на вписване на преводача; име и фамилия на преводача; населено място, в което се намира настоящият адрес на преводача; телефонен номер и/или електронен адрес на преводача; часови диапазон, през който услугата може да бъде предоставена от преводача; предпочитани области на жестов превод. Всяко лице, което желае да предоставя преводачески услуги от и на български жестов език, подава лично или чрез упълномощено от него лице до Агенцията за хората с увреждания заявление за вписване в списъка, както и свидетелство за придобита степен на професионална квалификация, съответно удостоверение за придобита квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“. За вписването в списъка няма да се изисква такса и няма да има разходи от страна на желаещите да бъдат включени в списъка.

Той ще се публикува на интернет страницата на Агенцията, при спазване на нормативните изисквания за защита на личните данни. Глухите или сляпо-глухите лица ще упражняват правото си на получаване на преводаческа услуга на български жестов език чрез избран от тях преводач от този списък.

Лице, включено в Списъка на преводачите по български жестов език, може да бъде отписано при изразено негово желание, поставяне под запрещение, констатиране на системни нарушения при отчитането на преводаческите услуги или смърт на преводача. Отписването ще се извършва след заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания.

В проекта на Закон за българския жестов език не са предвидени административни наказания за упражняване на преводаческа дейност без вписване в Списъка, защото включването в него е по желание на преводача. Преводачески услуги от и на жестов език може да се извършват и от преводачи на свободна практика, но те няма да попаднат в приложното

поле на този закон, респективно няма да бъдат финансирани от държавата. По тази причина не са посочени конкретни нарушения, за които да бъдат налагани санкции и конкретни размери на санкциите, съответно не може да бъде прогнозиран размер на очакваните приходи от глоби и имуществени санкции.

В Закона е уредена възможност за създаване на Съвет за българския жестов език, с консултативни функции, който да подпомага министъра на образованието и науката при изпълнение на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език. Съветът се състои от 14 членове и включва:

1. Двама представители на Министерството на образованието и науката и един представител на Министерството на труда и социалната политика;
2. Двама хабилитирани преподаватели от академичната общност – лингвист и специален педагог, и един представител на Българската академия на науките;
3. Един представител на Българската академия на науките;
4. Петима представители на общността на глухите хора и на сляпо-глухите хора;
5. Един представител на специално училище за ученици със сензорни увреждания – увреден слух;
6. Двама преводачи от и на български жестов език.

Финансовото осигуряване на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език, се осъществява със средства от държавния бюджет чрез бюджета на МТСП, от бюджета на институциите по чл. 21, ал. 4 и чл. 25 от настоящия закон, бюджетите на държавните и общинските детски градини и училища и специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО; със средства от европейски и международни проекти и програми и други източници. Прогноза за индикативния размер на необходимите средства е дадена по-подробно в т. 5 от настоящия доклад (страница 28 – 29).

Със закона се въвежда легално определение на някои термини, като „Глухо лице“, „Сляпо-глухо лице“, „Български жестов език“, „Езикова среда“, „Профилиран ресурсен учител“ и др.

Министерството на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания на организации, включително на и за хора с увреден слух и на сляпо-глухи хора, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието.

С приемането на Законопроекта Република България ще изпълни свои международни ангажменти, произтичащи от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, както и ще се регулират обществени отношения, които до момента не са уредени пълноценно на законодателно ниво.

Анализ на въздействията на всеки от вариантите:

I. Определяне на икономическите въздействия на всеки вариант:

- По отношение на конкуренцията – Вариант 0 би затруднил свободното движение на работници, в частност на хора със слухова загуба, поради невъзможността им да общуват с работодателите, както и с останалите работници и служители;

- По отношение на иновациите и изследванията – Вариант 0 не би оказал въздействие, Вариант 1 би имал частично въздействие, а Вариант 2 би оказал пряко положително въздействие върху стимулирането на научни изследвания, свързани с изучаването, развитието и използването на българския жестов език;

- По отношение на академичните или промишлени изследвания – Вариант 0 няма въздействие, Вариант 1 може да окаже частично въздействие, а Вариант 2 насърчава изследванията в областта на техника и технологии, облекчаващи общуването на глухите хора с другите членове на обществото;

- Аналогично е и въздействието по отношение на правата върху интелектуалната собственост (патенти, търговски марки, авторско право, ноу-хау права) при създаването на техника и технологии в помощ на хората със слухова загуба.

- По отношение на специфични региони или сектори – Варианти 0 и 1 не биха оказали съществено влияние. Вариант 2 би имал по-съществен ефект върху определени сектори в леката промишленост – шивашка, обувна, хранително-вкусова, производство на мебели, цветарство и др., в които традиционно биват наемани хората със слухова загуба. Въздействието би било насочено към осигуряване на заетост и по-ниска безработица в тези отрасли. Прилагането на Вариант 2 би имало и специфично регионално въздействие по отношение на работните места – създаване на заетост и трудова реализация за хората със слухова загуба в големите градове като София, Пловдив, Варна и др.

I. Определяне на социалните въздействия на всеки вариант:

- По отношение на балансираното демографско развитие – Варианти 0 и 1 не биха оказали съществено влияние. Вариант 2 би могъл да води до намаляване броя на емигриращите млади хора в репродуктивна възраст, в частност на млади хора със слухова загуба, предвид

факта, че с прилагането му (обучение по жестов език, осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга) за тях ще се създаде по-добра възможност за комуникация, за професионална и личностна реализация в България. В тази връзка Вариант 2 би допринесъл и за създаване на равни възможности за пълноценен социален и продуктивен живот за всички социални групи, както и за създаване на условия за равни възможности за всички и недопускане на пряка или косвена дискриминация;

- По отношение на заетостта и пазара на труда – Вариант 0 би имал по-скоро негативно въздействие, тъй като ако не се предприемат никакви действия няма да се улесни социалното включване на хората със слухова загуба и тяхната реализация на пазара на труда. Вариант 1, който предполага частични законодателни промени, също не би способствал за повишаване на тяхната заетост. За разлика от тях Вариант 2 улеснява създаването на нови работни места, тъй като чрез обучението по жестов език и чрез ползването на безвъзмездна преводаческа услуга се улеснява комуникацията и се създава възможност за трудова реализация на глухите хора;

- По отношение на стандартите за качеството на работата – Вариант 2 подпомага достъпа на работниците със слухова загуба или на лицата, търсещи работа до продължаващо, в т. ч. продължаващо професионално обучение. Варианти 0 и 1 нямат съществено въздействие;

- По отношение на социалното включване и социалната закрила – Вариант 2 улеснява достъпа на глухите хора до услугите, свързани с намиране на работа и достъпа им до пазара на труда. Неговото прилагане ще подпомогне социалното включване и социалната им закрила чрез признаване правото на хората със слухова загуба да ползват жестов език при комуникацията с институциите и на обществени места, което въздейства положително върху баланса между личния, семейния и професионалния живот на тези хора. При другите два варианта не са отчетени аналогични въздействия;

- По отношение на правото на добра администрация, достъп до правосъдие и до управлението – Чрез Вариант 2 и приемането на Закона се гарантира независимост, равнопоставеност и достъпност на лицата със слухова загуба в обществения живот на страната чрез използването на българския жестов език. Равният достъп до информация и комуникация, в т.ч. до администрация, до правосъдие и до управлението, е основен принцип на Закона, който може да се реализира със законодателната инициатива на Вариант 2. Този резултат не би бил постигнат чрез прилагането на останалите два варианта.

II. Определяне на екологичните въздействия на всеки вариант:

В разглежданите варианти не са идентифицирани екологични въздействия, които ще се проявят при всеки един вариант.

I. При извършването на настоящата предварителна оценка на въздействието се вземат предвид и се анализират и някои специфични въздействия, каквото е въздействието върху малките и средните предприятия (МСП).

Въздействието върху малките и средните предприятия е специфичен аспект на икономическите въздействия при извършването на цялостна оценка на въздействието. Те са най-уязвими при резки промени в регулаторните отношения, а в същото време представляват 99% от броя на всички предприятия и осигуряват 75% от работните места в страната. Ето защо въздействието върху МСП е значим акцент на настоящата оценка на въздействие.

Предприятията, които ще бъдат пряко или косвено засегнати от нормативния акт са всички тези, които са наели или ще наемат в персонала си хора със слухова загуба. Ангажиментите, които възникват за тях са свързани с предприемането на мерки за улесняване на достъпа до услуги и на комуникацията с глухите хора. Положителен ефект би имало извършването на оценка на работните условия и на ограниченията, които изпитва наетият глух или сляпо-глух работник/служител. Възможно е в някои предприятия да се наложат определени приспособления, така че хората със слухова загуба да бъдат пълноценни в своята работа и да могат успешно да се справят със служебните си задължения. След прилагането на приспособленията ще бъде полезно да се проведе среща със служителя, за да се оцени ефективността му и да се прецени дали са необходими допълнителни подобрения. В предприятията, които са наели или ще наемат в персонала си хора със слухова загуба, е препоръчително да се проведе специализирано обучение на ръководния персонал и служителите.

МСП, в които обикновено хората със слухова загуба намират трудова реализация, са в сферата на леката промишленост със следните области на икономическа дейност – шивачество, обществено, градинарство и цветарство, производство на мебели.

С приемането на Вариант 2 се предвиждат промени в други нормативни актове, както следва:

В Административнопроцесуалния кодекс, в Гражданскопроцесуалния кодекс, в Наказателнопроцесуалния кодекс и в Наказателния кодекс се правят идентични промени – думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“, а навсякъде в текста на изброените нормативни актове думата „тълкуване“ се заличава. Промяната е свързана с

обстоятелството, че преводът от и на жестов език предполага и съдържа тълкуване. В този смисъл предложената нормативна промяна избягва терминологично повторение (тавтология). Не се очакват ефекти от тази промяна за заинтересованите страни.

В Закона за радиото и телевизията се допълват принципите, от които се ръководят доставчиците на медийни услуги при осъществяването на своята дейност по отношение правата на хората със слухова загуба. По този начин се гарантира правото на глухите хора да получават информация чрез превод на български жестов език и очакват съществени положителни ефекти от тези промени за заинтересованите страни.

4. Значителни икономически и/или социални, и/или екологични въздействия, водещи до разходи за заинтересованите страни

По отношение на Вариант 0 – не е свързан с допълнителни разходи за бюджета.

По отношение на Вариант 1 – той не би следвало да води до разходи за посочените категории заинтересовани страни, в т.ч. и за бюджета.

По отношение на Вариант 2:

Идентифицираните значими положителни въздействия, водещи до разходи при вариант са:

- обучение на деца на български жестов език в специално образователно направление в детските градини и за обучение на ученици по специален учебен предмет български жестов език в училищата;
- обучение на родители на деца и ученици със слухова загуба (глухи и сляпо-глухи);
- осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език.

Необходимите средства за една година по бюджетите на детските градини, училищата и специализираните обслужващи звена за дейностите по ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език на деца от 0 до 3-годишна възраст, както и за обучение на деца на български жестов език в специално образователно направление и за обучение на ученици по специален учебен предмет български жестов език в детските градини и училищата, са в индикативен размер на 1 560 000 лв. Същите ще се осигурят в рамките на разчетените със закона за държавния бюджет за съответната година средства за финансиране на делегираните дейности по образование. Дейностите по обучение на деца в специално образователно направление и на ученици по специалния учебен предмет български жестов език е предвидено да се осъществят от 2026 година. В рамките на средствата по чл. 287 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), средства от държавния бюджет за

издръжка на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците може да се предоставят и на частните детски градини и частните училища, включени в системата на държавно финансиране по чл. 10 от ЗПУО.

Необходимите средства в индикативен размер до 200 000 лв. за обучение на комуникативно ниво на приблизително 1000 родители ще бъдат осигурени в рамките на разчетените разходи за образование със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 година.

Средства в индикативен размер до 18 000 000 лв. на година за безвъзмездна преводаческа услуга, в това число и за глухи и сляпо-глухи студенти и докторанти, предвидени в проекта на закон, ще се осигурят чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика. Разчетите са направени по данни на Агенцията за хората с увреждания, подадени към 2018 година – за 5000 глухи лица, които са ползвали като целева помощ преводачески услуги в рамките на 10 часа годишно по 5 лв. на час, като за настоящата прогноза са увеличени часовата ставка (до 30 лв.) и броят на часовете (до 120 часа), а за глухи и сляпо-глухи студенти и докторанти до 60-часа на семестър, за да се гарантира правото на достъп до пълноценна информация и комуникация.

Условията и редът за отпускане, изменение, спиране, прекратяване, възобновяване, отчитане и изплащане на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика. Минималният размер на средствата за заплащане на един час безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език, предоставена на глухо или сляпо-глухо лице се определя с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.

Ползваните преводачески услуги при административно обслужване от органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление и при участието в мероприятия, организирани от държавните институции и органите на местното самоуправление, ще бъдат за сметка на бюджетите на съответните институции.

Ще се ползват възможности за финансиране по проекти и програми за изследвания на българския жестов език с цел развитие и обогатяване на неговата лексика и граматика, и за използването му при обучение на деца, ученици, студенти, докторанти, родители и други заинтересовани страни.

При съставяне на законопроекта за държавния бюджет на Република България за годината, следваща приемането на Закона, следва да бъдат разчетени средства за реализиране

на предвидените в законопроекта изменения и въведените нови правомощия на администрациите за подпомагане и реализиране правата на глухите хора.

С приемането на акта не се предвиждат разходи за околната среда.

5. Значителни икономически и/или социални, и/или екологични въздействия, водещи до ползи за заинтересованите страни

По отношение на Вариант 0 – вследствие на прилагането му няма да има икономически, социални и екологични ползи за посочените категории заинтересовани страни, в т.ч. и за бюджета.

По отношение на Вариант 1 – не се очакват значителни ползи за заинтересованите страни поради липсата на цялостна регулативна намеса.

По отношение на Вариант 2 – предвиждат се ползи за всички заинтересовани страни предвид целите на интервенцията.

С приемането на Закона за българския жестов език Министерството на образованието и науката ще изпълни поет ангажимент във връзка с изпълнението на Стратегическа цел 4.2. Въвеждане на жестовия език от Плана за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН (2015 – 2020).

С приемането на Закона ще се въведат разпоредби, отнасящи се до признаването и равностойното прилагане на българския жестов език в различни сфери на общественния живот. Чрез него ще се промени в положителен аспект образователната, социалната и културната среда на глухите лица в България, а оттам и ще се повиши качеството на живота им.

През последните години научните среди в България все по-задълбочено изучават и откриват ролята на жестовия език за познавателното и личностното развитие. Отчита се необходимостта от ученето и използването на този език както от глухите хора, така и от всички български граждани. Чрез признаването и използването на жестовия език ще бъде осигурен по-добър достъп до образование, по-добра реализация и социализация на глухите хора, а оттам и по-добро качество на техния живот. За целта е важно да се стимулира научноизследователската дейност за надграждането и популяризирането на българския жестов език.

Положителни въздействия по отношение на хората със слухова загуба:

- Уреждат се обществените отношения, свързани с използването на българския жестов език;

- Създава се гаранция за зачитането на човешкото достойнство, на свободата на изразяване и общуване и на независимостта на хората със слухова загуба;

- Насърчава се премахването на бариерите, които ограничават участието на глухите хора при общуването им;

- Признава се езиковия статус на българския жестов език и идентичността на глухата общност;

- Повишава се общественото съзнание по отношение на глухите хора и техните права;

- На хората със слухова загуба се осигурява достъпен начин на общуване с работодатели, обучители, колеги и клиенти с цел пълноценната им професионална реализация и повишаване на професионалната квалификация чрез осигуряване на превод от и на български жестов език и/или снабдяване със съвременни технологии за достъпно общуване;

- Предвижда се в системата на предучилищното и училищното образование за децата и учениците със слухова загуба да се въведе специално образователно направление/специален учебен предмет по български жестов език. За учениците без слухова загуба може да се осъществява обучение за придобиване на допълнителна подготовка по български жестов език във факултативните учебни часове, а за децата без слухова загуба – обучение за изучаване на българския жестов език в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие;

- За децата и учениците със слухова загуба, съобразно оценката на индивидуалните им потребности, ще се предоставя допълнителна подкрепа и чрез българския жестов език от ресурсен учител, а при възможност и от профилиран ресурсен учител, за личностно развитие и за пълноценно участие в образователния процес;

- За глухите и сляпо-глухите хора се предвижда осигуряването на часови лимит, както и на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език, в посочените от закона случаи.

6. Промяна на административната тежест по отношение на заинтересованите страни за всеки от вариантите

Описаните Вариант 0 и Вариант 1 не би следвало да водят до промяна на административната тежест за заинтересованите страни.

Във вариант № 2 се предвижда следното:

Съгласно проекта на Закон към министъра на образованието и науката се създава Съвет за българския жестов език. Съветът е консултативен орган, който подпомага министъра на образованието и науката при изпълнение на дейностите, свързани с използването и развитието

на българския жестов език. Дейността и организацията на работа на Съвета се определят с правилник, издаден от министъра на образованието и науката.

Предвижда се преводаческите услуги от и на български жестов език да се извършват от лица, включени в Списък на преводачите на български жестов език. Списъкът се води и поддържа от Агенцията за хората с увреждания. Глухите или сляпо-глухите лица упражняват правото си на получаване на преводаческа услуга на български жестов език чрез избран преводач от Списъка. На глухо или на сляпо-глухо лице държавата осигурява безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език. За използване на безвъзмездна преводаческа услуга за глухи и сляпо-глухи лица се осигурява годишен часови лимит (до 120 часа), въз основа на заявление-декларация по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, придружено с експертно решение на ТЕЛК или НЕЛК и при необходимост от други медицински документи. За глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти допълнително се осигуряват до 60-часа на семестър, при представяне на горе посочените документи и доказан статут на студент или докторант.

Държавните институции и органите на местното самоуправление са длъжни да осигуряват превод на български жестов език при:

1. Заявяване и/или получаване на административно обслужване от органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление;
2. Провеждането на мероприятия, организирани от тях, с участие на лица със слухова загуба и на сляпо-глухи лица.

По отношение на промяната на административната тежест спрямо заинтересованите страни, в частност спрямо преводачите от и на български жестов език, може да се посочи следното: При реализацията на Вариант 2 се създава ред за вписване на преводачите в Списък на преводачите на български жестов език. Вписването в Списъка ще се извършва по ред, определен в глава трета от Закона. Всяко лице, което желае да предоставя преводачески услуги от и на български жестов език, следва да подаде лично или чрез упълномощено от него лице до Агенцията за хората с увреждания (АХУ) заявление за вписване в Списъка по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията. Към заявлението се прилага свидетелство за придобита степен на професионална квалификация, съответно удостоверение за придобита квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ или диплома за придобита образователно-квалификационна степен на висшето образование „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език. Подадените документи се разглеждат

от комисия, определена със заповед на изпълнителния директор на АХУ, която извършва проверка на документите и прави мотивирано предложение за вписване в Списъка или за отказ от вписване. Въз основа на предложението, Изпълнителният директор на Агенцията издава заповед за вписване или за отказ в срок до 14 дни от датата на подаването на документите. Вписването в Списъка на преводачите на български жестов език се извършва в тридневен срок от влизането в сила на заповедта за вписване.

7. Описание на негативните (разходите) и положителните (ползите) въздействия за всяка от заинтересованите страни, за всеки от вариантите

Негативни въздействия (разходи)

По отношение на Вариант 0 – Прилагането на нулев сценарий и запазването на наличната към момента нормативна уредба по въпроса създава предпоставки за рискове и отрицателни последици в икономически и социален аспект.

За лицата със слухова згуба:

Съществуващата правна уредба не създава достатъчно благоприятни условия за успешно регулиране на обществените отношения в полза на гражданите, обществото и държавата в стратегически план. Няма да се въведат разпоредби, отнасящи се до признаването и равностойното прилагане на българския жестов език в различни сфери на обществения живот. Няма да се създадат условия и предпоставки за промени в образователната, социалната и културната среда на глухите лица в България, няма да се повиши качеството на техния живот, зачитането на човешкото достойнство и на свободата им на изразяване и общуване и независимостта им във всички области на социално общуване и при упражняване на техните права и законни интереси.

За детските градини и училищата:

Няма да се въведе специално образователно направление/специален учебен предмет по български жестов език за децата и учениците със слухова загуба. Няма да се въведе допълнителна подготовка за изучаване на български жестов език за учениците без слухова загуба и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие за изучаване на българския жестов език от децата без слухова загуба;

За научните среди в България – няма да се стимулира научноизследователската дейност за надграждането и популяризирането на българския жестов език, за неговото по-задълбочено изучаване и откриване на ролята му за познавателното и личностното развитие.

За преводачите от и на български жестов език – няма да бъдат уредени редица въпроси, свързани със статута на преводачите, обучението им, включително разработването на методическо ръководство за подготовка, за възнаграждението на преводача от и на български жестов език за осъществен безвъзмезден жестов превод и др.

За неправителствените организации, асоциации и граждански обединения на и за хората с увреден слух – няма да бъдат създадени условия за включването и участието им при решаване на редица въпроси, отнасящи се до защита на правата на глухите хора.

Прилагането на нулевия вариант няма да създаде условия за изпълнение на поетите от Република България международни ангажменти, произтичащи от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

По отношение на Вариант 1 – с прилагането на този вариант не би се постигнало трайно уреждане на въпроса за заинтересованите страни поради липсата на цялостна регулативна намеса. Не са налице данни, които да показват, че проблемите могат да се разрешат с изменения и допълнения в отделни нормативни актове. Възможно е усложняване на регулирането.

По отношение на Вариант 2 – не са идентифицирани негативни въздействия върху заинтересованите страни в икономически, социален и екологичен аспект.

Положителни въздействия (ползи)

По отношение на Вариант 0 – вследствие на прилагането му няма да има икономически, социални и екологични ползи за никоя от посочените категории заинтересовани страни, в т.ч. и за бюджета.

По отношение на Вариант 1 – не се очакват значителни ползи за заинтересованите страни поради липсата на цялостна регулативна намеса. Измененията и допълненията в посочените нормативни актове биха оказали частично въздействие, тъй като са свързани с фрагментарни промени в правната уредба по въпроса. Вследствие прилагането на Вариант 1, включително поради възможността за усложняване на регулирането, може да се наблюдава засилване на негативните ефекти. В процеса на извършване на настоящата оценка на въздействието не са идентифицирани трайни и устойчиви положителни въздействия от прилагането на Вариант 1 по отношение на заинтересованите страни във връзка с целите на регулаторната намеса, определени в т. 3.

По отношение на Вариант 2 – прилагането на Вариант 2 ще окаже положителни въздействия върху всички заинтересовани страни, изразяващи се в следното:

За хората със слухова загуба:

Признаване на езиковия статус на българския жестов език;

Използване и изучаване на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование;

Осигуряване на възможност за изучаване на българския жестов език от родителите на глухи и сляпо-глухите деца и ученици и за пълноценно общуване с децата им;

Осигуряване на равен достъп до всички сфери на обществения живот чрез българския жестов език;

Осигуряване на равни възможности за общуване на глухите и сляпо-глухите хора за подпомагане на тяхната социална, образователна, културна и професионална реализация;

Осигуряване на превод от и на български жестов език при осъществяване на общуването с държавни органи, органи на местно самоуправление и с всички членове на обществото;

Създаване на условия за осигуряване на комуникация с помощта на съвременните информационни технологии чрез българския жестов език;

Осигуряване на достъп до информация, предназначена за широката общественост, за хората със слухова загуба чрез превод от и на жестов език в достъпни за тях средства, методи и формати, както и посредством подходящи съвременни технологии;

Въвеждането и използването на жестовия език на лицата със слухова загуба е основна предпоставка за независим начин на живот и равноправно участие в живота на обществото. За да могат те активно да упражняват своите права, да участват и правят избори в своя живот, свободно да изразяват себе си и своето мнение, трябва да имат достъп до информация и комуникация чрез визуално достъпния за тях жестов език;

Въвеждането и използването на жестовия език е от съществено значение за кодиране и декодиране на информация, за стимулиране на личностния потенциал и за бъдеща реализация на хората със слухова загуба. Чрез въвеждането и използването на жестовия език ще се разшири не само достъпът до информация, но ще се подобрят количествено и качествено взаимодействията им с другите членове на обществото.

За преводачите от и на български жестов език: Регламентиране на статута им и включването им в Списъка на преводачите на български жестов език; осигуряване на ресурси, включително финансови средства, за преводачески услуги.

За педагогическите специалисти в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които обучават деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование, ще се осигури подготовка по български жестов език или следдипломна квалификация по български жестов език или обучение за професионална квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“.

За научните организации и изследователски екипи – създаване на условия и осигуряване на ресурси, включително финансови, за провеждане на научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието.

7. Сравнение на вариантите

Във връзка с изложеното в раздели 5-8 може да се направят следните изводи:

Вариант 0 и Вариант 1 категорично се определят като неустойчиви и рискови за постигане на заложените в законодателната реформа цели.

При Вариант 2 са установени единствено ползи от неговото прилагане. С варианта на намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език се цели правна уредба, при която разглежданите обществени отношения са уредени трайно в непротиворечив и достъпен за прилагане нормативен акт със собствена логика и последователност при регулирането на материята. Ето защо Вариант 2 е подходящ и приложим, тъй като с него ще се постигнат:

1. ефективност – описаните по-горе цели и желани резултати в социален и икономически план ще се изпълнят в максимална степен, без да се очакват нежелани странични ефекти;

2. ефикасност – целите ще бъдат постигнати в пълна степен при определено ниво на ресурсите;

3. съгласуваност – пълно съответствие на Вариант 2 със стратегическите документи на хоризонтално и на национално ниво.

8. Проведени консултации

В процеса на изготвянето на настоящата оценка на въздействието беше извършено проучване на мнението на основни заинтересовани страни чрез консултации на база социален

диалог с представители на всички неправителствени организации на и за хората с увреден слух.

При изготвяне на Закона бяха проведени консултации в работни групи със следните заинтересовани и засегнати страни: представители на Министерството на труда и социалната политика, на Агенцията за социално подпомагане, на Агенцията за хората с увреждания, на Министерството на правосъдието, Министерството на младежта и спорта и на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, на Националната агенция за професионално образование и обучение.

При изготвянето на законопроекта текстовете бяха консултирани и обсъдени с представители на Българската академия на науките, на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, на специалните училища за ученици с увреден слух в гр. София, гр. Пловдив и гр. Търговище.

В работен порядък бяха проведени консултации с представители на Неправителствените организации за и на хората със слухова загуба, в това число и със Съюза на глухите в България.

Консултациите се проведеха с цел да се извърши проучване на становищата на заинтересованите страни относно приемането на Закон за българския жестов език. В хода на консултациите беше предоставена възможност за предложения и/или коментари по темата, за да се установят становищата във връзка с необходимостта от Закона и причините, които го пораждат; целите, които трябва да се поставят; въздействието, което Законът за българския жестов език ще окаже в различни аспекти и по отношение на различни групи.

На 29 юни 2020 г. в Министерството на образованието и науката се проведе среща с представители на Съюза на глухите в България, на Асоциация „АРДУС“ (Асоциация на родителите на децата с увреден слух) и с представители на Координационното звено към министъра на образованието и науката, създадено по реда на Конвенцията за правата на хората с увреждания. Предложеният за обсъждане проекта на Закон за българския жестов език получи одобрение от присъстващите. От страна на глухата общност бяха направени няколко предложения:

1. При извършването на консултации на родителите на глухи или сляпо-глухи деца, институциите да могат да взаимодействат с организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухите хора, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица в обществена полза;

2. Да се включат и центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 от ЗПУО в групата от институции, които осигуряват условия за изучаване, усвояване и използване на българския жестов език;

3. Глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти в процеса на обучението си за придобиване на висше образование да имат право на безвъзмездно ползване на преводачески услуги на български жестов език.

4. Предоставянето на безвъзмездна преводаческа услуга на глухо или сляпо-глухо лице от и на български жестов език да се извършва въз основа на подадено от лицето заявление-декларация по образец, придружено с медицински документи и/или експертно решение на ТЕЛК или НЕЛК, а не чрез оценка на потребностите, както беше предложено в законопроекта.

Предложенията бяха обсъдени в работната група по изготвянето на закона, нанесени бяха необходимите изменения в проекта на закона, след което беше организирана повторна среща на 09 юли 2020 г. със заинтересованите страни за представяне и съгласуване на актуализирания вариант на проектозакона. Направените и отразени в проектозакона предложения от координационното звено – представители на 20 организации на и за хора с увреден слух, са отразени в настоящия доклад и са отчетени при извършването на настоящата оценка на въздействието. Кръгът на заинтересованите страни е разширен като са включени центровете за подкрепа за личностно развитие. В оценката на въздействие е отразена дадената със закона възможност институциите да взаимодействат с организации на и за хора с увреден слух и сляпо-глухи хора. В оценката на въздействие е отразена и промяната, предложена от координационното звено, преводаческата услуга да се предоставя на основание представен медицински документи от ТЕЛК или НЕЛК, а при необходимост и на други медицински документи, както и документ със статут на студент или докторант.

В оценката на въздействие е отразена и възможността глухите и сляпо-глухите студенти да имат право на безвъзмездна преводаческа услуга по време на обучението си.

От проведените до момента консултации стана ясно, че има консенсус за приемането на закона и няма опасения сред консултираните заинтересовани страни във връзка с прилагането му.

В допълнение, обществените консултации относно Закона за българския жестов език започват от момента на публикуването му за обществено обсъждане за срок от 30 дни. Това ще позволи осъществяването на широка обществена дискусия в експертен и политически аспект.

9. Препоръчителен вариант и обосновка към него въз основа на сравнението на вариантите

На базата на изложените в раздели 8 и 9 аргументи, препоръчителният вариант е Вариант 2 – законодателна намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език.

Чрез приемането на закона ще бъде признат българския жестов език като естествен самостоятелен език, ще се осигури равен достъп на глухите и сляпо-глухите хора до информация и комуникация; равен достъп до качествено образование и равен достъп до всички сфери на обществения живот чрез българския жестов език.

Законът създава условия за премахването на всякакви ограничения при общуването на глухите и сляпо-глухите лица.

С приемането и прилагането на Закона за българския жестов език ще се създадат условия за по-добра реализация и социализация на глухата общност, а оттам и по-добро качество на техния живот. Ще се развие и популяризира българският жестов език и ще се постигне културна и езикова идентичност на общността на глухите хора и формирането на нагласи за уважение към тях.

Приемането на Закона ще регламентира правото на хората със слухова загуба в България да получават безвъзмездна преводаческа услуга с определен годишен часови лимит и условията за това, както и условията, при които глухите лица могат да използват безвъзмездна преводаческа услуга, извън осигурения лимит.

С приемането на Закона ще се уреди статутът на преводачите от и на български жестов език, които са включени в Списъка на преводачите на български жестов език, ще се регламентират изискванията към тях за включване в Списъка и ще се регламентира възможността за възнаграждение на извършената от тях преводаческа услуга със средства от държавния бюджет.

Със Закона за българския жестов език ще се постигне трайно уреждане на обществените отношения в тази област предвид значимостта им за държавата, обществото и гражданите. Приемането на Закона за българския жестов език е в подкрепа на усилията на българската държава за повишаване качеството на живот на хората със слухова загуба. Законът за българския жестов език е насочен и към повишаване на авторитета на Република България на международно равнище във връзка с изпълнение на поетите от нея ангажменти в съответствие с Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН.

Следователно Вариант 2 – приемане на Закон за българския жестов език, съдържа най-голям потенциал за постигане на целите на политиката и в тази връзка категорично се препоръчва.

10. Препоръчителен срок за извършване на последваща оценка на въздействието

Препоръчителният срок за извършване на последваща оценка на въздействието съгласно Закона за нормативните актове е 5 години от действието на Закона българския жестов език.

Оценката ще бъде извършена в съответствие с изискванията на ЗНА и НОМИОВ.

11. Подпис на директора на дирекцията, отговорна за изработването на проекта на нормативния акт – Грета Ганчева, директор на дирекция „Приобщаващо образование“ в Министерството на образованието и науката.